Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle
E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024–2029

Elinkeinoelämän keskusliitto, EK kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto ja tulla kuulluksi E-kirjeestä Suomen avaintavoitteet EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi.

EK pitää hyvänä, että hallitus on valmistellut Suomen avaintavoitteet EU-vaikuttamisen osalta koko tulevan EU-vaalikauden ajalle, ja että sen rinnalla laaditaan myös ajantasaiset tavoitteet ja vaikuttamisstrategiat kullekin vuodelle. On tärkeää, että Suomen EU-vaikuttamista kehitetään ennakoivampaan ja aloitteellisempaan suuntaa.

EK:n näkemyksen mukaan E-kirjeen Suomen kantaosiossa esitetyt päälinjat ovat kannatettavia, samoin kuin lähtökohta, että Suomi toimii jäsenvaltiona aktiivisesti, luottamusta herättävästi ja ratkaisuhakuisesti.

Suomen tavoitteet globaalisti vahvasta ja toimintakykyisestä unionista sekä perusoikeus- ja demokratiapolitiikan ja oikeusvaltioperiaatteen toteuttamisen jatkamisesta ovat erittäin kannatettavia. EK:n näkemyksen mukaan Euroopan strategisen kilpailukyvyn vahvistaminen Suomen pääprioriteettina on ensiarvoisen tärkeää, samoin kuin kokonaisturvallisuuden vahvistaminen ja puhtaan siirtymän edistäminen.

Avaintavoitteet liikennesektorin osalta:

EK kiinnittää huomiota siihen, että osana Suomen strategisen kilpailukyvyn vahvistamista seuraavan komission kaudella tulee varmistaa **muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa Suomen saavutettavuuden** turvaaminen viennin ja tuonnin kulmakivenä sekä yhteiskunnan toiminta- ja huoltovarmuuden turvaajana. EK:n näkemyksen mukaan saavutettavuusnäkökulma digitaalisten yhteyksien lisäksi tulisi huomioida Suomen kannassa myös fyysisen saavutettavuuden ja liikennepalveluiden osalta heijastamaan Suomen logistista sijaintia, talviolosuhteita ja pitkiä sisäisiä välimatkoja.

Yli 90 % Suomen viennistä ja tuonnista kulkee meriteitse. Merikuljetuksiin kytkeytyy Suomen näkökulmasta vahvasti sekä turvallisuuspolitiikka että elinkeinoelämän kustannuskilpailukyky, joiden molempien huomiointi EU-tason päätöksenteossa tulee varmistaa. Myös tie- ja rautatieliikenteen yhteyksien toimivuus on varmistettava. Suomen logististen sijainnin vuoksi hyvät lentoyhteydet maailmalle sekä pitkien sisäisten välimatkojen ja harvan asutuksen vuoksi toimiva tieliikenne ovat välttämättömiä turvata.

Eurooppalaisten liikenneverkkojen kehittämisessä painotetaan sisämarkkinoiden toimivuutta, vihreää siirtymää, kansainvälistä saavutettavuutta, strategista autonomiaa sekä kriisinkestävyyttä muuttuneen geopoliittisen tilanteen seurauksena. Liikenneinfran rahoitusta on painotettava seuraavalla unionin budjettikaudella muuttuneiden tarpeiden mukaisesti, Verkkojen Eurooppa-rahoitusvälineen osalta on tasoitettava liikenneinfran rahoitusta jäsenmaiden kesken vähentämällä yksinomaan koheesiomaille suunnattua osuutta.

EU:n liikenneinfran rahoituksessa on priorisoitava huolto- ja toimintavarmuutta ja häiriönsietokykyä ja sitä varten kasvatettava sotilaallisen liikkuvuuden rahoitusta Venäjän hyökkäyssodan seurauksena. Verkkojen Eurooppa-rahoitusvälineen kriteerien on vastattava paremmin kansainvälisen saavutettavuuden, strategisen autonomian ja kriisinkestävyyden tarpeita. Rahoituksen hakukriteereitä on kehitettävä myös tieinfran ja hyöty-kustannusanalyysien osalta.

Tieinfran tulisi olla laajemmin tukikelpoinen Verkkojen Eurooppa-rahoitusvälineessä. Tieliikenne on muuttumassa päästöttömäksi EU:n ilmastopolitiikan ja 55-valmiuspaketin myötä. Ilmastosyyt, tieliikenteen vahva kysyntä ja

sotilaallinen kaksoiskäyttö ovat hyviä perusteita priorisoida tieinfran rahoitusta muiden liikennemuotojen rinnalla. Tukea tarvitaan edelleen vaihtoehtoisten energialähteiden lataus- ja tankkausinfran investointeihin.

EK:n näkemyksen mukaan on hyvä, **että kokonaisturvallisuusajattelua ja suomalaista huoltovarmuuskonseptia edistetään** myös EU-tasolla. Seuraavan komission kaudella huomiota tulee erityisesti kiinnittää siihen, että Venäjän **kanssa rajan jakavat raja-alueet huomioidaan osana unionin päätöksentekoa myös EU-rahoituksen osalta.**

Avaintavoitteet digi- ja teknologiapolitiikan osalta:

EK:n pitää E-kirjeessä esitettyjä näkemyksiä hyvinä. Yleisellä tasolla digisääntelyn osalta EK haluaa nostaa esille, että digisääntelyä tehtäessä tulisi huomiota kiinnittää kattaviin vaikutustenarviointeihin, myös lainsäädäntöneuvottelujen aikana.

Korostamme sitä, että on panostettava korkean tason osaamiseen avainteknologioissa sekä kehittyvien teknologioiden TKI-toimintaan. Teknologioista keskeisiä ovat mm. tekoäly, kvanttilaskenta, puolijohteet, hajautettu datan hallinta, 6G-edelläkävijyys ja lohkoketjut. **Tärkeitä TKI-investointikohteita ovat mm. ohjelmisto-osaaminen, datan päälle rakentuva liiketoimintaosaaminen sekä digitaalinen tuotekehitys ja sen johtaminen.**

Laskentainfrastruktuurin eli suurteholaskennan ja kvanttilaskennan merkitys tulevaisuudessa on keskeinen mm. tekoälyn hyödyntämiseen ja globaaleja, kestävyyteen liittyviä ongelmia ratkaistessa. EU-tason päätöksenteossa on **varmistettava edelläkävijyys** laskentainfrastruktuurissa ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien tunnistamisessa ja tuotteistamisessa.

EK:n näkemyksen mukaan **Euroopan strategista kilpailukykyä on vahvistettava puolijohdealalla**. EU-tasolla on keskityttävä erityisesti tuotannollisten investointien lisäämiseen ja varmistetttava, että EU on edelläkävijä kvanttisirujen tuotannossa. Seuraavalla komissiokaudella on huolehdittava riittävästä TKI-rahoituksesta, että eurooppalaisella puolijohdesektorilla syntyy erityisesti korkean arvonlisän tuotteita ja palveluita, jotka tukevat Euroopan kilpailukykyä.

EU:n data-avaruuksien kehittämistyössä, datan liikkuminen EU:n laajuisesti ja toimialojen välillä on panostettava datan vaihdon pelisääntöjen laatimiseen ja rakenteiden synnyttämiseen siten, että t**ehokas datan jakaminen arvoketjuissa ja tietojärjestelmien välillä toteutuu**.

EK:n pitää tärkeänä, että **EU tiivistää yhteistyötä** USA:n ja niiden maiden kanssa, joilla on yhteinen arvopohja sääntöpohjaisen vapaan digimarkkinan ja avoimen internetin turvaamiseksi. Vahvistetaan EU:n ja USA:n teknologista yhteistyötä, johtajuutta ja kahdenvälistä kauppaa EU-USA Trade & Technology Council (TTC) -yhteistyöllä.